

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/348325619>

ULOGA SREDSTAVA JAVNOG INFORMISANJA U ŠIRENJU INFORMACIJA OD OPŠTEG ZNAČAJA

Article · September 2020

CITATION

1

5 authors, including:

Pavle Radanov

Fakultet za primenjeni menadžment, ekonomiju i finansije, Srbija, Beograd

25 PUBLICATIONS 17 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Pavle Brzakovic

MEF Faculty

16 PUBLICATIONS 33 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Strategija razvoja grada Pančeva 2014 - 2020 [View project](#)

Istraži svoj biznis - faza 2 Švajcarska agencija za razvoj i saradnju - SDC. [View project](#)

ECOLOGICA

UDC:502.7

ISSN 0354 - 3285

No - 99 • Beograd, 2020. • Godina XXVII

Samo u pretplati

Izdavač:

**Naučno-stručno Društvo za
zaštitu životne sredine Srbije
"ECOLOGICA"**

Uloga sredstava javnog informisanja u širenju informacija od opšteg značaja

Ivana Lešević¹, Pavle Radanov¹, Pavle Brzaković¹,
Gordana Tomić¹, Dragan Pajić²

Naučni rad
UDC: 316.774:654.1

UVOD

U cilju ublažavanja ekonomskih posledica koje su izazvane pandemijom virusa Covid 19, kao i vanrednim stanjem koje je uvedeno 16. marta 2020. godine na teritoriji cele države, Vlada Republike Srbije usvojila je uredbu o isplati 100 evra svim punoletnim građanima. U rebalans budžeta za 2020. godinu uračunat je i paket pomoći privredi i građanima od 5,1 milijarde evra, čiji je jedan deo namenjen jedno-kratnoj pomoći punoletnim građanima. Cilj ovakve isplate jeste da se podigne tražnja, te da se novac iskoristi za kupovinu dobara i plaćanje usluga, kako bi se srpska privreda pokrenula u što kraćem vremenskom periodu.

Penzioneri (oko 1,78 miliona) i lica koja primaju socijalnu pomoć (oko 200.000 primalaca) pomoć od 100 evra dobili su automatski na bankovne račune, dok svi ostali punoletni građani koji su želeli da prihvate novčanu pomoć morali da se prijave (prijave su trajale od 15. maja do 5. juna 2020. godine) putem sajta Uprave za trezor ili putem telefonskog kol centra, uspostavljenog upravo za ovu namenu.

Prijavljivanje je počelo dva dana ranije od predviđenog, 13. maja 2020. godine, kada je u jutarnjim časovima informacija o prijavljivanju objavljena putem medija koji imaju platforme na internetu. Prijavljivanje je omogućeno isključivo preko sajta Uprave za trezor (<https://idp.trezor.gov.rs/>) gde je bilo potrebno upisati JMBG, broj lične karte i izabrati banku u kojoj se želi uplata novca, dok je od 15. maja omogućeno i prijavljivanje i putem telefona na besplatan broj 0800 101 100.

Adresa autora: ¹Fakultet za primenjeni menadžment, ekonomiju i finansije, Beograd, e-mail: ivana.skenderovic@mef.edu.rs,
pavle.radanov@mef.edu.rs,
pavle.brzakovic@mef.edu.rs,
gordana.tomic@mef.edu.rs

²Novosadski sajam, a.d. Novi Sad.

Rad primljen: 24.10.2019.

Rad prihvaćen: 02.12.2019.

Prvog dana prijavljivanja putem navedenog sajta prijavilo se 2.350.000 građana. Toga dana u prvih sat vremena bilo je 100.000 prijavljenih, a u prvih pet sati milion građana je podnelo svoje prijave. Drugog dana prijavljivanja do 10 časa prijavilo se 2.470.000 građana, a trećeg dana do 3 miliona građana. Do 18. maja u 8 časova ukupno prijavljenih preko sajta bilo je 3.600.000. Dana 15. maja, trećeg dana prijavljivanja, a prvog dana rada kol centra, u prepodnevnom časovima prijavilo se preko telefona 1.700 ljudi, a do 18. maja do 10 časova 40.000 ljudi. Do 5. juna, u periodu od 22 dana, prijavilo se ukupno 4.325.500 građana Republike Srbije. Ukupno sa penzionerima i sa licima koja primaju novčanu socijalnu pomoć, koji su automatski dobili 100 evra, Vlada Republike Srbije je po 100 evra isplatila 6.145.529 građana Republike Srbije. U biračkom spisku je 6,7 miliona upisanih građana, a za državnu pomoć se prijavilo 6.145.529 građana. Razlika pokazuje da je na 100 evra pomoći pravo imalo, ali ga nije iskoristilo, nešto više od 550.000 građana. Jedno od pretpostavki je da među neprijavljenim građanima najviše onih koji žive u inostranstvu.

Podaci nedvosmisleno ukazuju na nadmoć interneta nad telefonskom komunikacijom. Valja potcrtati da penzionera i primalaca socijalne pomoći ima oko 2 miliona, dok se manje od 1% punoletnih građana nije ni prijavilo za dobijanje pomoći u iznosu od 100 evra. Ovi podaci govore da više od 4 miliona punoletnih građana Republike Srbije direktno ili posredno imaju pristup internetu, da prate medije putem internet platformi i da je društvena povezanost u ovom slučaju dovela do brze razmene informacija, koja je rezultirala da se preko internet platforme prijavilo značajno više građana u odnosu na prijavljivanje putem telefona.

Ovde se mora napraviti osvrt ka samoj masovnoj komunikaciji, budući da je vest o ranijoj prijavi plasirana prevashodno putem internet platformi. Postavlja se pitanje koja sredstva javnog informisanja možemo smatati zvaničnima i validnima i da li je ulogu medijskog servisa i dnevne štampe preuzeo internet. Masovna komunikacija jeste vid najčešće

komunikacije u savremenom svetu. Odigrava se upravo putem sredstava javnog informisanja i ona je ta koja kreira javno mnjenje, mišljenja ljudi i opšteprihvaćene stavove i u toj situaciji „javnost kao posredujuća instanca između društva i države, omogućava obrazovanje publike koja postaje nosilac javnog mnjenja“ [1]. Ta važna činjenica se ne sme prenebrežniti, jer je veza između javnog mnjenja i vredosti koje važe u jednom društvu veoma bliska, jer i jedno i drugo jesu esencijalni deo društvene svesti [2].

1. MATERIJALI I METODE

Tokom istraživanja, prilikom prikupljanja podataka, korišćen je istraživački instrument anketa, koja podrazumeva takozvano „prikupljanje podataka iz prve ruke“ [3]. Glavna svrha istraživanja jeste da se prikupe informacije o tome koliko punoletnih i radno sposobnih građana Republike Srbije ima posredan ili neposredan pristup internetu, koliko često prate internet medije i koliko veruju u kredibilitet informacija koje su za njih lično značajne, ali i koliko su međusobno pozvezani i da li razmeđuju informacije koje mogu biti globalno značajne. Ovo konkretno istraživanje predstavlja primer „sociopsihološkog (vrednosti, životni stilovi, navike) anketnog istraživanja“ [4], što predstavlja jedan od glavnih metoda kvantitativnog istraživanja [5].

Sprovedeno istraživanje tiče se uloge interneta u širenju informacija, koje se mogu smatrati suštinski značajnim za građane Srbije. U konkretnom slučaju radi se o plasiranju informacija o jednokratnoj pomoći države u iznosu od 100 evra svim punoletnim građanima zemlje. Ovakva informacija, koja se tiče većinskog dela stanovništva jedne države, pogodan je ambijent da se ispitaju načini na koji se data informacija plasira javnosti, a posebno internet kao najrasprostanjeniji vid komunikacije. Povrh toga, budući da se ovakva informacija tiče velikog broja ljudi, značajne za istraživanje su i društvene veze među ljudima, koje su ipak, kada se izuzme postojanje interneta kao takvog, neophodne za direktnu komunikaciju.

Ono što se nameravalo utvrditi ovim istraživanjem jeste na prvom mestu koliki se procenat građana Srbije informiše putem interneta, koliko veruje informacijama plasiranim na ovaj način, da li se ipak očekuje potvrda putem tradicionalnih sredstava informisanja (gde se prvenstveno misli na medijski javni servis), ali i koliko socijalni odnosi doprinose brzom širenju informacija koje se lično tiču dobrobiti građana.

Hipoteze postavljene prilikom planiranja ovog istraživanja su sledeće:

- *Prva hipoteza:* većinski deo stranovništva Republike Srbije informiše se putem interneta, koji ima podjednak kredibilitet kao i tradicionalna sredstva javnog informisanja.
- *Druga hipoteza:* većinski deo stanovništva obavlja svoje poslove putem interneta (u konkretnom slučaju, prijavljivanje za novčanu pomoć).
- *Treća hipoteza:* društvene veze, odnosno međuljudski odnosi imaju presudnu ulogu u širenju informacija.

Tokom istraživanja, prilikom prikupljanja podataka, korišćen je istraživački instrument anketa. Iako je anketa bila anonimna „svako prikupljanje podataka putem razgovora pretvara se u određeni društveni odnos, koji se u metodologiji razmatra sa stanovišta stvaranja naučno upotrebljivih obaveštenja, kao osnovnog cilja“ [6]. Ispitivanje je sprovedeno u periodu od 20.05. do 10.06. 2020. godine u 50 lokalnih samouprava u Republici Srbiji. Anketom je obuhvaćeno hiljadu ispitanika, koji predstavljaju reprezentativni uzorak sačinjen o građana različitog pola, godišta i obrazovanja.

Prilikom ispitivanja korišćen je upitnik koji sadrži trinaest pitanja, a sproveden je putem telefonske komunikacije. Pri formulisanju i određivanju pitanja autori su nastojali da pitanja budu kratka i jasna. Pre same ankete ispitanik je pružao podatke vezane za pol, godine i stepen obrazovanja. Važno je napomenuti da anketom nisu obuhvaćeni penzioneri i primaoci socijalne pomoći, budući da su oni novčanu pomoć dobijali po automatizmu. Način odgovaranja na pitanja obuhvatao je dva potencijalna odgovora: DA i NE.

Pitanja postavljana u anketi:

1. Da li ste čuli za pomoć Vlade Republike Srbije u vidu isplate 100 evra svim punoletnim građanima?
2. Da li ste za pomoć saznali putem internet platformi?
3. Da li ste za pomoć čuli putem televizije?
4. Da li ste detalje o prijavljivanju saznali na internetu?
5. Da li ste detalje o prijavljivanju saznali putem televizije?
6. Da li ste znali da je prijavljivanje počelo dva dana pre najavljanog roka?
7. Da li ste za ranije prijavljivanje saznali na internetu?
8. Da li ste za ranije prijavljivanje saznali putem televizije?
9. Da li ste se prijavili za novčanu pomoć?

10. Da li ste se prijavili za novčanu pomoć putem sajta Uprave za trezor?

11. Da li ste se prijavili za novčanu pomoć putem kol centra?

12. Da li ste prijavili nekoga od starijih ukućana/prijatelja putem interneta?

13. Da li ste prijavili nekoga od starijih ukućana/prijatelja putem kol centra?

2. REZULTATI

Posle sprovedene ankete analizirani su anketni listići, nakon čega su formirane grupe na osnovu datih odgovora, što je omogućilo kreiranje tabelarnog prikaza rezultata, koji će zatim biti analizirani i pretočeni u krajnje rezultate istraživanja.

Tabela 1 - Da li ste čuli za pomoć Vlade Republike Srbije u vidu isplate 100 evra svim punoletnim građanima?

	Broj ispitanika	% ispitanika
Da	1000	100 %
Ne	0	0 %
Ukupno:	1000	100 %

Tabela 2 - Da li ste za pomoć saznali putem internet platformi?

	Broj ispitanika	% ispitanika
Da	230	23 %
Ne	770	77 %
Ukupno:	1000	100 %

Tabela 3 - Da li ste za pomoć čuli putem televizije?

	Broj ispitanika	% ispitanika
Da	715	71,5 %
Ne	225	22,5 %
Ukupno:	100	100 %

Tabela 4 - Da li ste detalje o prijavljivanju saznali na internetu?

	Broj ispitanika	% ispitanika
Da	683	68,3 %
Ne	317	31,7 %
Ukupno:	1000	100 %

Tabela 5 - Da li ste detalje o prijavljivanju saznali putem televizije?

	Broj ispitanika	% ispitanika
Da	156	15,6 %
Ne	844	84,4 %
Ukupno:	1000	100 %

Tabela 6 - Da li ste znali da je prijavljivanje počelo dva dana pre najavljanog roka?

	Broj ispitanika	% ispitanika
Da	886	88,6 %
Ne	114	11,4 %
Ukupno:	1000	100 %

Tabela 7 - Da li ste za ranije prijavljivanje saznali na internetu?

	Broj ispitanika	% ispitanika
Da	122	12,2 %
Ne	878	87,8 %
Ukupno:	1000	100 %

Tabela 8 - Da li ste za ranije prijavljivanje saznali putem televizije?

	Broj ispitanika	% ispitanika
Da	530	53 %
Ne	470	47 %
Ukupno:	1000	100 %

Tabela 9 - Da li ste se prijavili za novčanu pomoć?

	Broj ispitanika	% ispitanika
Da	1000	100 %
Ne	0	0 %
Ukupno:	1000	100 %

Tabela 10 - Da li ste se prijavili za novčanu pomoć putem sajta Uprave za trezor?

	Broj ispitanika	% ispitanika
DA	906	90,6 %
NE	94	9,4 %
Ukupno:	1000	100 %

Tabela 11 - Da li ste se prijavili za novčanu pomoć putem kol centra?

	Broj ispitanika	% ispitanika
Da	94	0,94 %
Ne	906	90,6 %
Ukupno:	1000	100 %

Tabela 12 - Da li ste prijavili nekoga od starijih ukućana/prijatelja putem interneta?

	Broj ispitanika	% ispitanika
Da	412	41,2 %
Ne	588	58,8 %
Ukupno:	1000	100 %

Tabela 13 - Da li ste prijavili nekoga od starijih ukućana/prijatelja putem kol centra?

	Broj ispitanika	% ispitanika
Da	178	17,8 %
Ne	822	%
Ukupno:	1000	100 %

3. DISKUSIJA

Ukoliko se pogleda rezultat obrađenih anketa, broj ispitanika koji je potvrdio da se prijavio za pomoć, što je 100% anketiranih, ne čudi, ako se uzmu u obzir zvanični podaci Ministarstva finansija, koji svedoče o ogromnom broju prijavljenih, čak 6.145.529 građana. Isto tako ne čudi podatak, a po analogiji sa prethodnom tvrdnjom, da je 100% ispitanih čulo za pomoć Vlade naše zemlje.

Međutim, značajno je uočiti da je, uprkos sveprisutnosti interneta u savremenom životu, tek 23% ispitanika za novčanu pomoć čulo putem interneta, dok je čak 71,5% informisano putem televizije. Može se stoga zaključiti da je poverenje građana, kada se radi o informisanju o državnim pitanjima, ipak povereno televizijama, odnosno informativnim emisijama. Ostaje pak 5,5% građana koji je informisan iz drugih izvora, u koje mogu spadati štampa i društveni kontakti. Ipak, kada se radi o detaljima prijavljivanja, većina ispitanika obaveštavala se u onlajn okruženju. Čak 68,3% anketiranih potražilo je detalje o prijavi na internetu, dok je 15,6% to učinilo putem televizije. Ponovo imamo 16,1% ispitanika koji je detalje o prijavi saznao na drugi način, a usudujemo se pretpostaviti da su i u ovom slučaju prevagnuli društveni odnosi. Značajno je primetiti da u slučaju složenijih informacija, kao što su detalji prijavljivanja, ljudi češće pribegavaju internetu.

Čak 86,6% ispitanika znalo je blagovremeno da je prijavljivanje počelo ranije od utvrđenog datuma, s tim da je mali broj njih (samo 12,2%) to saznalo putem interneta, dok je nešto malo više od polovine čulo za vest na televiziji (53%). Ostaje dobar deo ispitanika koji je bio upućen na drugačiji način, a nameće se pretpostavka, s obzirom na karakter informacije, da je u pitanju prenošenje poruke „od usta do usta“, odnosno da su i u ovom slučaju presudnu ulogu imali društveni odnosi, odnosno međuljudska povezanost. Ipak, kada je došlo do samog apliciranja za novčanu pomoć, nešto preko 90% je to učinilo putem sajta, dok je nešto ispod 10% to učinilo telefonom. Ista je situacija i kada se radi o prijavljivanju drugih ljudi. Od 1000 ispitanika, 412 je prijavilo drugo, starije, lice putem interneta, dok je njih 178 to učinilo preko kol centra, dok 410 anketiranih nije prijavilo nikoga osim sebe.

ZAKLJUČAK

Plasiranje informacija putem medija u današnje vreme kompleksnije je nego ikada. Sve informacije koje dolaze do ljudi važan su aspekt njegove socijalizacije. „A to može biti i kultura u celini, kao i društvena zajednica sa svojom socijalnom stratifikacijom i društveno-političkim sistemom, a o kojima možemo govoriti kao o izvoru socijalizacije. Proučavanje posledica delovanja socijalnih faktora na psihičke funkcije čoveka i na njegovu ličnost u celini, te posebno dve oblasti efekta socijalizacije“ [7]. Prilikom plasiranja informacija nisu više po sredi samo oficijelna sredstva informisanja poput javnog servisa i dnevnih listova. Mnoštvo televizija, novina, ali posebno internet portali doveli su do naglog i ubrzanog širenja informacija. O tome nesumnjivo svedoči broj prijava u prvim satima nakon neočekivanog objavljivanja početka apliciranja za novčanu pomoć. S druge strane, manji deo stanovništva izuzet iz virtuelnog sveta, takođe je blagovremeno obavešten. Usudujemo se pretpostaviti, a to nam i podaci vezani za prijavljivanje drugih lica govore, da su socijalni kontakti i intepersonalna komunikacija u našem društvu još uvek živi, čak i u današnjem modernom svetu. Ili – uprkos njemu.

LITERATURA

- [1] Tomić, Z., Komunikologija, Čigoja, Beograd, 2003, 120. str.
- [2] Tomić, Z., Komunikacija i javnost, Čigoja, Beograd, 2003.
- [3] Singleton, R. A., Straits, B. C., Approaches to Social Research, Oxford University Press, New York, 2018, pp. 357
- [4] Fajgelj, S., Metode istraživanja ponašanja, Centar za primenjenu psihologiju, Beograd, 2020, 244. str.
- [5] Bryman, A., Quantity and Quality in Social Research, Unwin Hyman, London, 2006, pp. 11.
- [6] Milić, V., Sociološki metod, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1996, str.417.
- [7] Rot, N., Osnovi socijalne psihologije, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2014, str. 10.

IZVOD

ULOGA SREDSTAVA JAVNOG INFORMISANJA U ŠIRENJU INFORMACIJA OD OPŠTEG ZNAČAJA

Kada dođe do velikih svetskih ili lokalnih kriza, čiji uzroci mogu biti različiti, pandemije ili pak veliki finansijski potresi, ekonomisti i stručnjaci iz izvršne vlasti jedne zemlje donose niz ekonomskih mera okrenutih ublažavju posledica krize. Jedna od mera koja se u Republici Srbiji sproveda kao pomoć stanovništvu u cilju ublažavanja posledica krize izazvane virusom Covid 19 je sledeća: svim punoletnim građanima namenjeno je po 100 evra. Ovoistraživanje treba da otkrije koliko su, a posebno na koji način, građani Republike Srbije upoznati sa ovim vidom pomoći, da li su je prihvatili, da li su se prijavili za pomoć preko programske platforme koristeći internet ili su se prijavili putem telefona. Širi kontekst ovakvog istraživanja može da ukaže na opsege socijalne povezanosti pojedinaca, kao i na modalitete javnog informisanja stanovništva. Tokom istraživanja, prilikom prikupljanja podataka, upotrebljen je istraživački instrument anketa, kojom je obuhvaćeno 1000 ispitanika. Reprezentativni uzorak predstavljaju građani različitog pola, starosnog doba i školske spreme. Prilikom ispitivanja korišćen je upitnik koji sadrži trinaest pitanja, a koji je realizovan putem telefonskih poziva u 50 lokalnih samouprava u Republici Srbiji. Rezultati istraživanja ukazuju da je informisanost o ovako važnoj društvenoj temi na visokom nivou, ali da presudnu uogu ipak igraju internet platforme, dok je na drugom mestu televizija. Ono što valja istaći jeste jačina međuljudskih odnosa koja takođe doprinosi u značajnoj meri širenju informacija.

Ključne reči: javno informisanje, virus Covid-19, ekonomska kriza, finansijska pomoć.

ABSTRACT

THE ROLE OF THE MEDIA IN THE DISSEMINATION OF INFORMATION OF GENERAL IMPORTANCE

When major global or local crises occur, the causes of which can be different, pandemics or major financial shocks, economists and experts from the executive branch of a country bring a series of economic measures aimed at mitigating the effects of the crisis. One of them was implemented in the Republic of Serbia to help the population in order to mitigate the consequences of the crisis caused by the Covid-19 virus – all adult citizens are earmarked 100 euros. This research should reveal how much, and especially in what way, the citizens of the Republic of Serbia are familiar with this type of help, whether they have accepted it, whether they have applied for help through a software platform using the Internet or have applied by phone. The broader context of such research may indicate the extent of social attachment of individuals, as well as the modalities of public information of the population. During the research and the data collection the authors have used survey, which included 1000 respondents. A representative sample is composed by citizens of different sex, age and education. During the survey, a questionnaire containing 13 questions was used, which was realized through telephone calls to 50 local governments in the Republic of Serbia. The results of the research indicate that information on such an important social topic is at a high level, but that internet platforms still play a crucial role, while television is in second place. What is worth emphasizing is the strength of interpersonal relations, which also contributes significantly to the dissemination of information.

Keywords: public information, Covid-19 virus, economic crisis, financial assistance.